

KÖNYVTÁRI TREND/ JELENTÉSEK

2015-2022 / 2023 / 2.

A KÖNYVTÁRI
HÁLÓZAT
2015-2022

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI STATISZTIKA ADATAI

A MAGYARORSZÁGON MŰKÖDŐ KÖNYVTÁRAK, KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA NYILVÁNOSSÁGUK, GAZDÁLKODÁSUK JELLEGE ÉS FENNTARTÓJUK JOGÁLLÁSA SZERINT.

A jelentés öt témakörbe sűríti össze a legfontosabb módszertani tudnivalókat:

1. Jogszabályi háttér;
2. Adatszolgáltatók, könyvtárak és könyvtári ellátási pontok;
3. A könyvtári szolgáltatási pontok száma nyilvánosságuk szerint;
4. A könyvtári szolgáltatási pontok száma főbb gazdálkodásuk jellege szerint;
5. A könyvtári szolgáltatási pontok száma a fenntartó jogállása szerint.

1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

Magyarországon a könyvtárügyet a *muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* szóló, 1997. évi CXL. törvény¹ szabályozza. A törvény szabályozza a nyilvános könyvtári ellátás működésének feltételeit, a települési és vármegyei könyvtári ellátást, a regionális szinten koordináló szereppel bíró, vármegyei hatókörű városi könyvtárak együttműködését, a vármegyei hatókörű városi könyvtári és a nemzeti könyvtári szerepkört, a tudományos és szakkönyvtári ellátást, a könyvtári információ- és tartalomszolgáltatás megszervezését és fejlesztését, valamint a tevékenységhez tartozó finanszírozási források körét.

A könyvtárak főbb típusai az 1997. évi CXL. törvény alapján kerültek meghatározásra, az altípusok elkülönítését pedig a *Könyvtári trendjelentések 1. – A könyvtárstatisztikai módszertan* című jelentés tar-

talmazza. A fenntartó jogállása a könyvtári szolgáltatási pont finanszírozójára utal, vagyis arra, hogy a könyvtár működéséhez szükséges pénzeszközöket ki biztosítja. Ebből a szempontból megkülönböztetjük a központi költségvetés, az önkormányzatok, a közintézmények, a köztisztviselők, az egyházak, az alapítványok és egyesületek, továbbá a magánvállalkozások által fenntartott könyvtárakat.

A nyilvánosság meghatározását az 1997. évi CXL. törvény III. rész I. fejezet tartalmazza.² Eszerint a nyilvános könyvtár alapkövetelménye többek között, hogy mindenki által használható és megközelíthető; rendelkezik kizárólag a könyvtári szolgáltatások céljaira alkalmas helyiséggel; rendszeresen, a felhasználók többsége számára megfelelő időpontban nyitva tart; könyvtári szakembert alkalmaz; helyben nyújtott alapszolgáltatásai ingyenesek; és részt vesz a kulturális alapellátás kiterjesztésében. A nyilvánossági kritérium teljesítése alapján beszélhetünk nyilvános és nem nyilvános könyvtárakról.

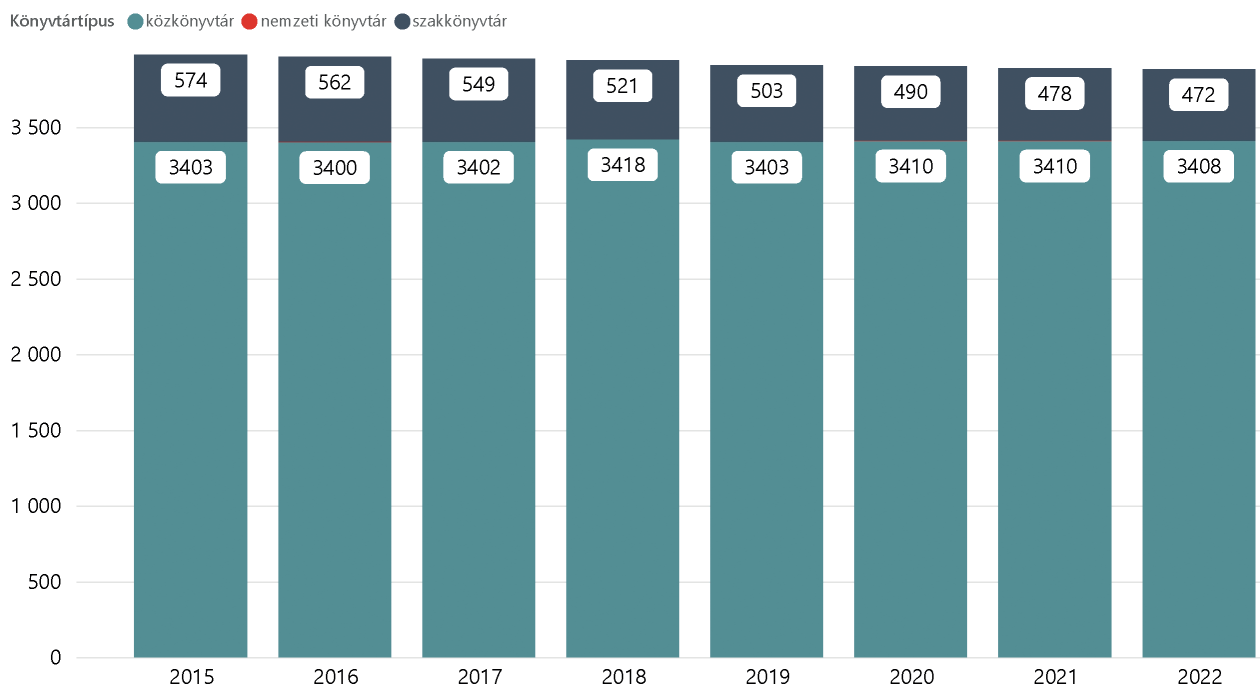
2. ADATSZOLGÁLTATÓK, KÖNYVTÁRAK ÉS KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSI PONTOK

A 2022. évi országos könyvtári statisztikai adatgyűjtés során 3881 adatlapot rögzítettek, amely darabszám nagyságrendileg megegyezik és illeszkedik az elmúlt öt év enyhén csökkenő tendenciájába. A 3881 darab könyvtári szolgáltatási pont közül 2022-ben 472 szakkönyvtár, 3408 közkönyvtár, 1 pedig nemzeti könyvtár (1. ábra).

¹ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény: <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00.56>

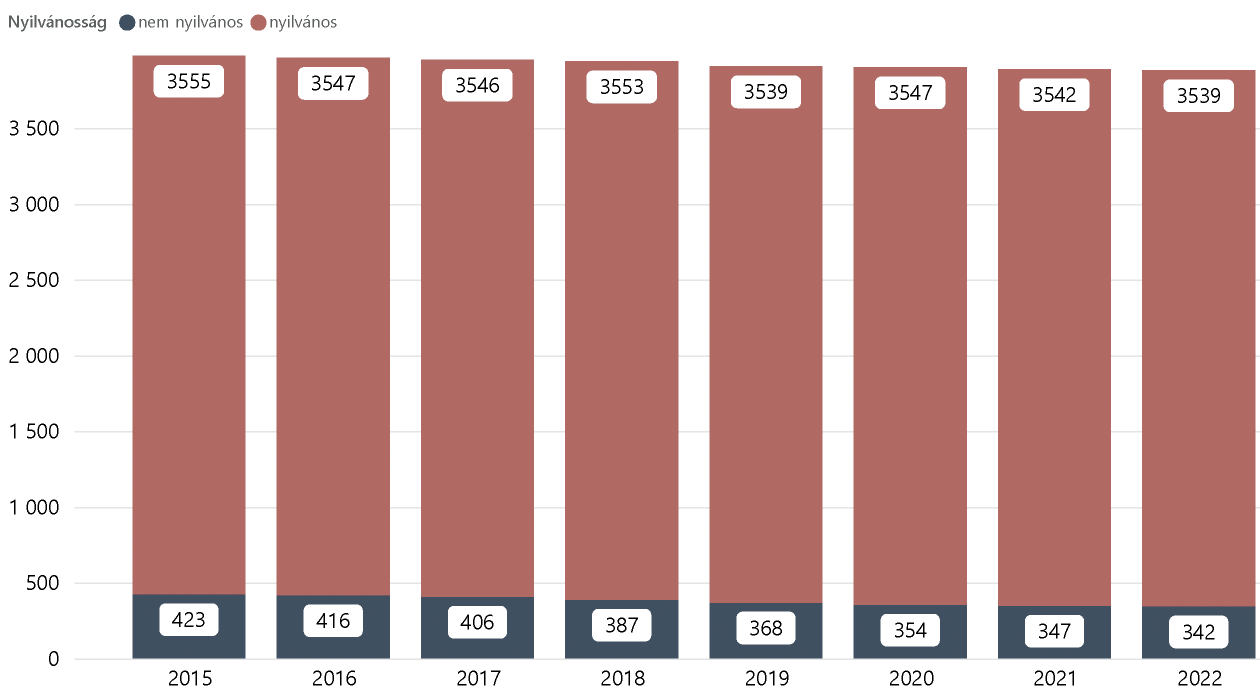
² A nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló 379/2017. (XII. 11.) Korm. rendelet: <https://njt.hu/jogszabaly/2017-379-20-22.2>

A KÖNYVTÁRI ADATSZOLGÁLTATÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

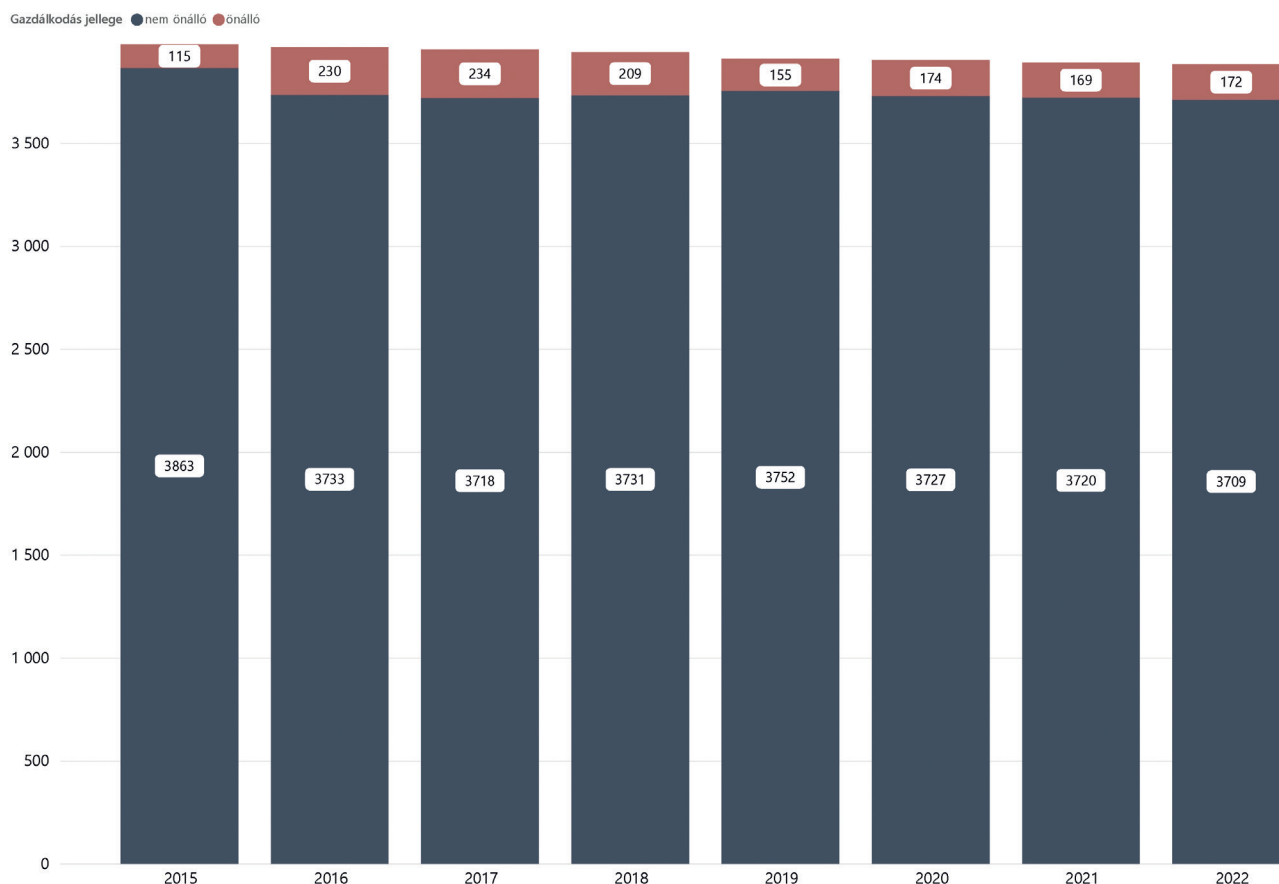
1. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása

A KÖNYVTÁRI ADATSZOLGÁLTATÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA NYILVÁNOSSÁG SZERINT

2. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása nyilvánosság szerint

A KÖNYVTÁRI ADATSZOLGÁLTATÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA A GAZDÁLKODÁS JELLEGE SZERINT

3. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a gazdálkodás jellege szerint

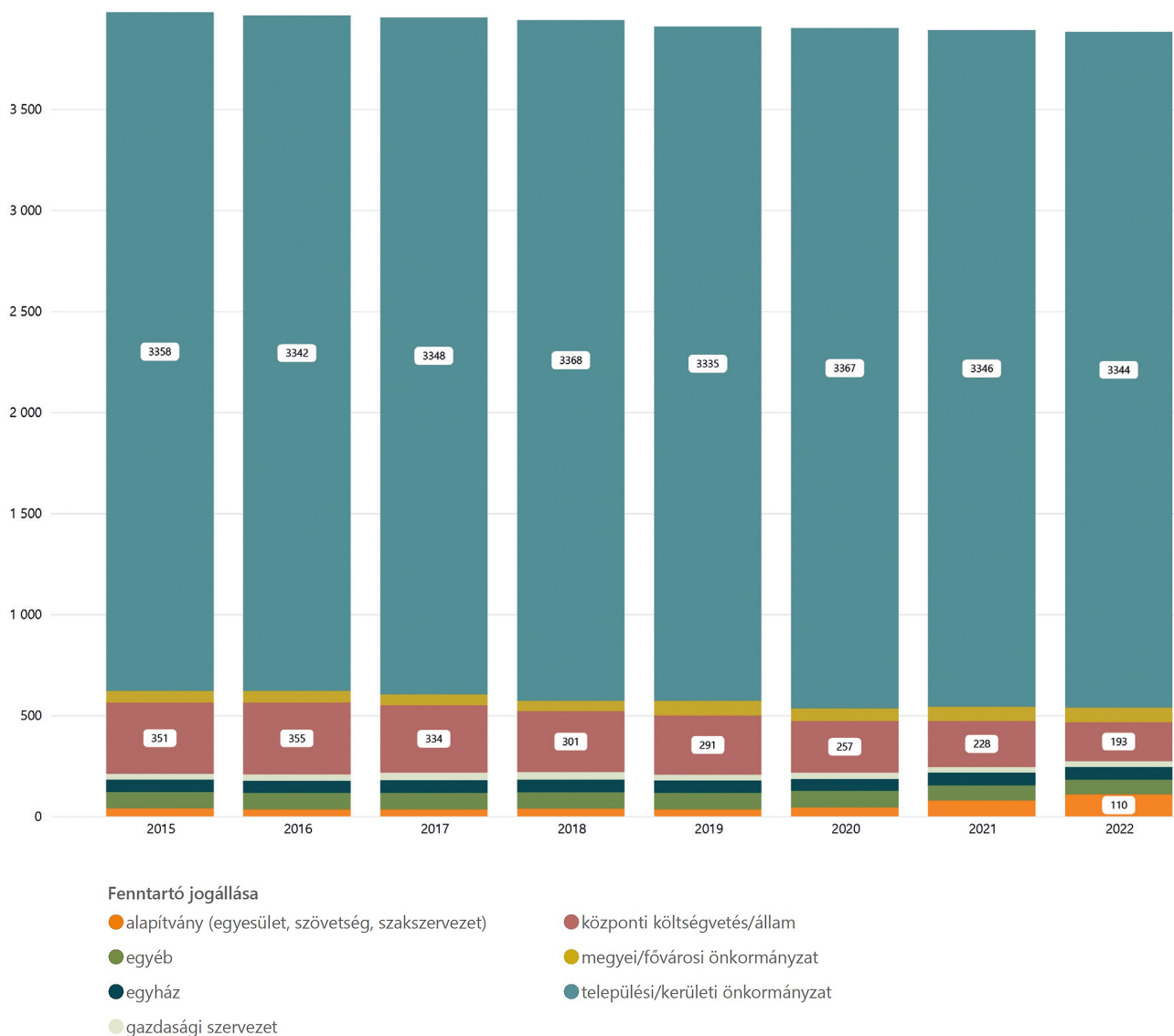
3. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA NYILVÁNOSSÁGUK SZERINT

A nyilvános könyvtárak száma 2015 és 2022 között nem változott jelentős mértékben, nagyjából 90 százalékát tették ki az összes könyvtári szolgáltatási pontnak (2. ábra).

4. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA FŐBB GAZDÁLKODÁSUK JELLEGE SZERINT

2022-ben a 3881 könyvtári szolgáltatási pont közül gazdálkodását tekintve mindössze 172 volt önálló a 3709 nem önállóval szemben (3. ábra).

A KÖNYVTÁRI ADATSZOLGÁLTATÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA A FENNTARTÓ JOGÁLLÁSA SZERINT

4. ábra: A könyvtári adatszolgáltatók számának alakulása a fenntartó jogállása szerint

5. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK SZÁMA A FENNTARTÓ JOGÁLLÁSA SZERINT

A magyarországi könyvtári hálózat legjelentősebb fenntartói a települési önkormányzatok, amelyek 2022-ben 3344 könyvtári szolgáltatási pontot (86%) finanszíroztak (4. ábra). A települési önkormányzatok mellett az állami központi

költségvetés is jelentékeny szerepet vállal még ebben a tekintetben, mivel 193 könyvtári szolgáltatási pont (5%) fenntartását biztosítja. Az ilyen formában fenntartott intézmények aránya 2015/2016 óta ugyan több mint 40%-kal csökkent, azonban ezzel párhuzamosan az alapítványi működtetésű könyvtárak száma a háromszorosára emelkedett.

FELELŐS KIADÓ Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

KÉSZÍTETTE Havadi Gergő

LEKTORÁLTA Szüts Etele, Erdélyi Károly

OLVASÓSZERKESZTŐ Horváth Barnabás

INFOGRAFIKA Erdélyi Károly

GRAFIKAI TERV Kóbor Szilvia

TÖRDELÉS Fodor Szaffi, Kóbor Szilvia

ILLUSZTRÁCIÓ freepik

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA 2024. január 8.

2015–2022 (2023. évi szám)

ISSN 2939-7405